

Riksantikvarieämbetet
Avdelningen för arkeologiska undersökningar

RAPPORT UV ÖST 2002:29

ARKEOLOGISK UTREDNING

Kabelschakt väster om Dags Mosse

*Väversunda och Tollstads socknar, Vadstena och Ödeshögs kommuner,
Östergötland*

Dnr 422-3874-2000

Tom Carlsson

Riksantikvarieämbetet

Avdelningen för arkeologiska undersökningar

UV Öst

Järnvägsgatan 8, 582 22 Linköping

Tel. 013-24 47 00

Fax 013-10 13 24

www.raa.se

Text: Tom Carlsson

Grafik: Lars Östlin

Framsida Vy över Dags mosse från väster, Foto Tom Carlsson.

Utskrift Linköping 2002

Kartor ur allmänt kartmaterial, Lantmäteriverket, 801 82 Gävle. Dnr L 1999/3

© 2002 Riksantikvarieämbetet

Rapport UV Öst 2002:29

ISSN 1404-0875

Innehåll

Inledning 5

Topografi och Fornlämningsmiljö 5

Metod och syfte 6

Resultat 6

Område 1. 6

Område 2 6

Område 3. 6

Område 4. 6

Referenser 6

Administrativa uppgifter 7

Fig 1. Utdrag ur Topografiska kartan blad Hjo 8E SO. Utredningsområdet markerat med streckad linje. Skala 1: 50 000.

Kabelschakt väster om Dags mosse

I samband med att Vattenfall Elnät grävde ned elkablar parallellt med Riksväg 50 vid Väversunda utförde Riksantikvarieämbetet, UV Öst en arkeologisk utredning. En härd påträffades, vilken daterades till yngre bronsålder

Inledning

Under våren 2001 anlade Vattenfall Elnät Service AB elkablar utmed en ca 4 km lång sträcka, huvudsakligen parallellt med väg 50, mellan Omberg och Dagsmosse. Området ligger i Väversunda och Västra Tollstads socknar, Vadstena och Ödeshögs kommuner. Arbetet gjordes i närheten av flera fasta fornlämningar samt möjliga boplatser och gravar. Hela sträckan är dessutom inom Östergötlands Riksintresse nr 1, Omberg - Tåkernområdet.

I samband med dessa arbeten utförde Riksantikvarieämbetet, UV Öst en arkeologisk utredning.

Topografi och Fornlämningssmiljö

Området ligger i västra delen av västra Östergötlands centrala slättområde mellan sjön Tåkern och Vättern, med Omberg omedelbart i väster.

Utredningsområdet ligger i en del av Östergötland som hör de mest intressanta. Här finns ett stort antal fornlämningar och naturområden vilka många är undersökta och beskrivna i olika sammanhang. Fornlämningar inom det aktuella utredningsområdet är flera och har inventerats av Riksantikvarieämbetet i många omgångar.

Området ligger inom Östergötlands Riksintresse nr 1 – Omberg - Tåkernområdet. Detta beskrivs i miljöbeskrivningen som ”Större landskapsutsnitt kring Omberg och omgivande slättmarker. Betydelsefullt centralområde med märkliga rikshistoriska minnesmärken från förhistorisk till historisk tid. Intressanta medeltida kyrkor såsom Väversunda med kyrkby, Hov med rikt bestånd av tidigmedeltida runristade gravkistor och Hovgårdens kungsgård samt Nässja med närbelägna stora järnåldersgravfält. Vid Borghamn finns ett äldre kalkbrott med hamn från 1800-talet”. (Riksantikvarieämbetet 1990).

Utredningsområdet berörde även tre områden som markerades i rapporten vid utredning av väg 50 (UV Linköping 1997:3) Större delen av utredningsområde löpte genom område 8. Även område 7 berördes i hög grad, medan område 5 berördes i mindre utsträckning.

Kabelsträckan berörde dessutom tre områden med möjliga boplatser, Objekt 2A, 2B och 3 enligt rapport UV Linköping 1997:3. Vidare löpte den ca 10 m från fyra möjliga gravar, UV 19 och UV 20 enligt samma rapport. I närheten finns dessutom RAÄ 8, fyra resta stenar, UV 4, boplatser samt RAÄ 10, gravfält (jfr rapport UV Öst 1999:12, Rävskullen. Ett nyupptäckt skelettgravfält vid Omberg).

Metod och syfte

Kabeln lades ca 10-15 meter från befintlig väg. Den arkeologiska utredningen skedde i form av sökschaktsgrävning inom de områden som bedömdes ha den största potentialen att innehålla fornlämningar längs den planerade sträckan. Syftet med den arkeologiska utredningen var att konstatera om fornlämningar berördes av den planerade exploateringen eller ej. Om fornlämningar påträffades skulle en annan sträckning anvisas för ledningarna. Om annan sträckning inte var möjlig skulle påträffade fornlämningar att typbestämmas, dokumenteras och dateras innan de togs bort.

Resultat

Sammanlagt grävdes ca 250 meter sökschakt längs den planerade kabelsträcka. Hela området på östra sidan av Riksväg 50 sluttar ner mot Dags mosse och består omväxlande av gräsmark, trädplanteringar, plöjd åker och tät granskog. De topografiska och naturgeografiska skillnaderna gör att beskrivningen delas upp i fyra delområden.

Område 1.

Området bestod av gräsbevuxen åkermark och trädplantering som sluttade mot öster. På västra sidan om Väg 50 finns ett gravfält (RAÄ 8) med bl a resta stenar. Marken bestod av omväxlande sand och mindre områden av morän. Inga forntida anläggningar påträffades men däremot var förekomsten av skärvsten rikligt.

Område 2

Område 2 bestod av plöjd åkermark som sluttade åt öster. Åkern innehöll mycket moränsten. Under matjorden fanns finkornig sand och stråk med morän och enstaka skärvsten fanns i ploglagret. Inom områdets mellersta del påträffades en härd (A1) se fig2. Härden grävdes och dokumenterades. Anläggningen var ca 1,5 i diameter och endast 0,1 m djup. Härden daterades till yngre bronsålder, 770 – 400 f Kr (2 sigmas kalibrering). Sannolikt var härden mycket skadad av sentida plöjning. Inga andra forntida aktiviteter kunde påvisas.

Område 3.

Strax öster om trädgården av ett mindre hus ligger område 3. Detta område betecknades som ”Objekt 2 (se fig 2). Platsen var i det närmaste plan och här växte gräs och stora träd. Marken bestod av ett mörkt humuslager över silt. Närheten till Dagsmosse gjorde att marken också var mycket blöt. Inga fornlämningar påträffades.

Område 4.

Detta område ligger i tät granskog som sluttade åt sydöster. Marken bestod av ett tunt humuslager över sandig morän. Inga fornlämningar påträffades.

Det är sammanfattningsvis mycket svårt att tolka sammanhanget på den enda forntida anläggningen som hittades. Det finns inga registrerade gravar eller boplatser registrerade i närheten. Sett i ett något större geografiskt perspektiv finns det relativt gott om lösfynd, storhögar samt hållristningar från bronsåldern på västra Östgötaslätten. Detta område bör sålunda ha en betydelsefull trakt redan under denna tid.

Referenser

Larsson, M. 1997. Från stenålder till bronsålder i västra Östergötland – en introduktion. I: *Rapport UV Linköping 1997:3. Riksväg 50*. Linköping.

Larsson, M. 1999. Riksantikvarieämbetet, UV Öst.:12. Rävkillen. Ett nyfunnet skelettgravfält vid Omberg. Linköping.

Administrativa uppgifter

Riksantikvarieämbetets dnr: 422-3874-2000.

Länsstyrelsens dnr och datum för beslutet: 220-9040-00.

Projektnummer: 1520289.

Undersökningstid: 26 mars 2001.

Projektgrupp: Projektledare Tom Carlsson.

Underkonsulter: Brorssons gräventrepenad.

Exploateringsyta: ca 1 500 löpmeter.

Undersökt yta: 250 löpmeter.

Läge: Ekonomiska kartan, blad Väversunda 8E (084 37), x 64 68700, y1434700.

Koordinatsystem: Rikets.

Koordinater för undersökningens mittpunkt: X6468699, Y1434742.

Höjdsystem: RH 1900.

Fynd: inga fynd.

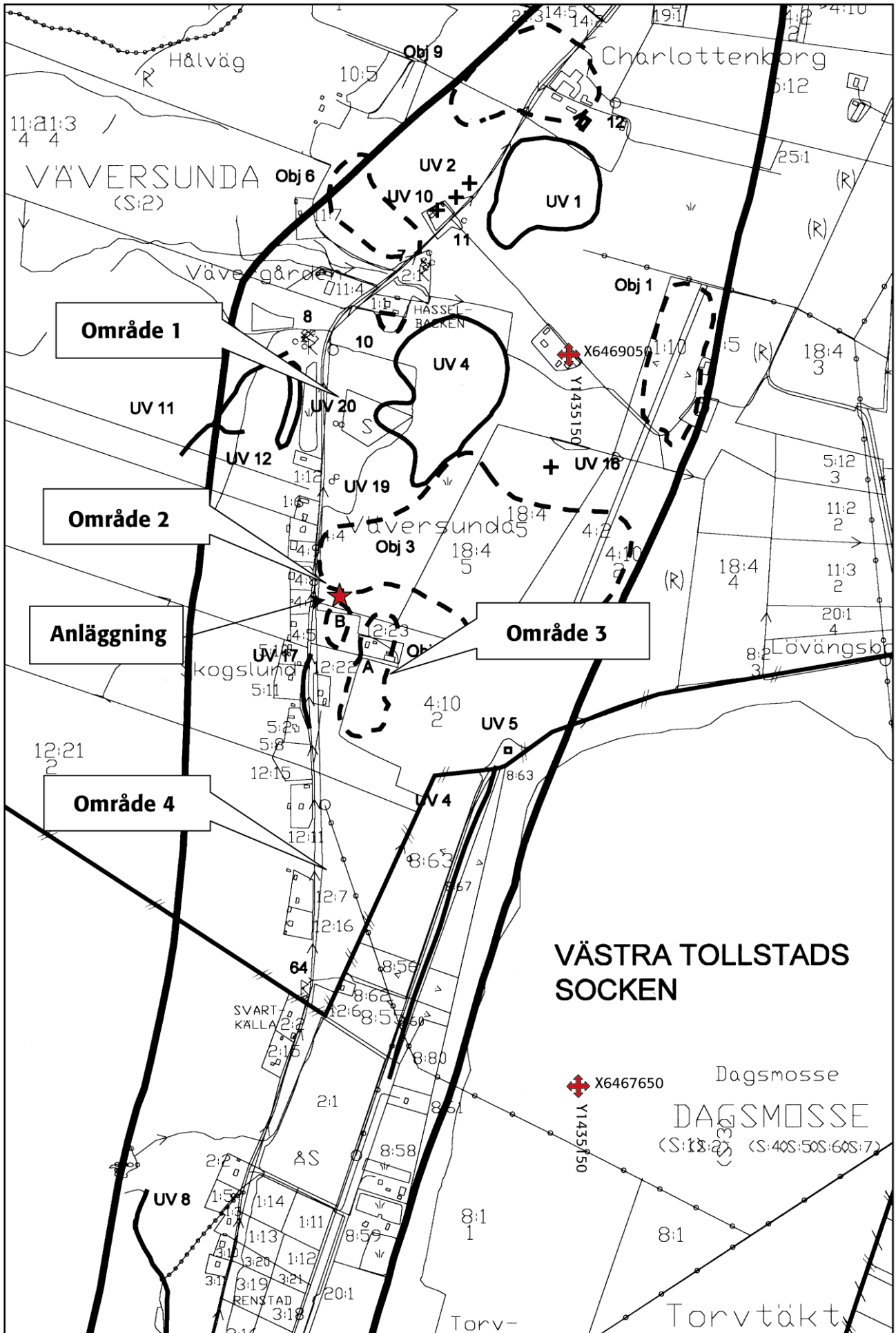

Fig 2. Ekonomiska kartblad Omberg 8E 3g och Väversunda 8E 3h över utredningsområdet. Skala 1: 10 000.

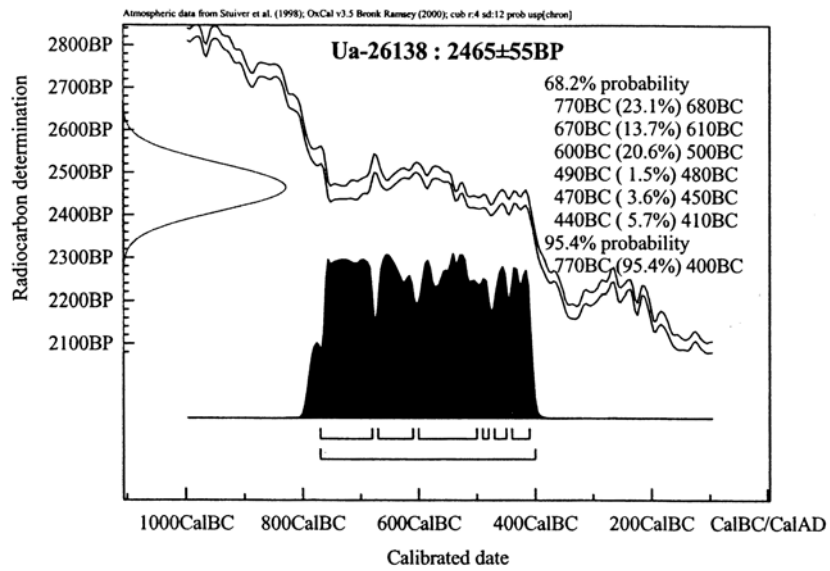

Fig 3. Resultatet från 14C-analysen